

Το Μάθημα της Ιστορίας μέσα από τα ΔΕΠΠΣ και τα Νέα Βιβλία Ιστορία και ΔΕΠΠΣ

Σκοπός του μαθήματος:

η **ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης**, που αφορά την κατανόηση των ιστορικών γεγονότων μέσα από την εξέταση αιτίων και αποτελεσμάτων

η **καλλιέργεια της ιστορικής συνείδησης**, που αφορά την κατανόηση της συμπεριφοράς των ανθρώπων σε συγκεκριμένες καταστάσεις και τη διαμόρφωση αξιών και στάσεων που οδηγούν στην εκδήλωση υπεύθυνης συμπεριφοράς στο παρόν και το μέλλον

(ΔΕΠΠΣ, σελ. 3915)

Ιστορική σκέψη

Για την ανάπτυξή της οι μαθητές μαζί με τις γνώσεις θα πρέπει να κατανοούν ιστορικούς όρους και ιστορικές έννοιες.

Ο συσχετισμός και η χρήση των ιστορικών γνώσεων, όρων και εννοιών καταλήγουν σε δυναμικές γενικεύσεις.

Δηλαδή, οι μαθητές γίνονται ιστορικά εγγράμματοι.

Πρακτικά: κατανοούν τη γλώσσα της ιστορίας και των ιστορικών κειμένων, κατέχουν τη βασική εννοιολογική υποδομή της ιστορίας, με την αξιοποίηση της ιστορίας οικοδομούν αξίες, στάσεις και συμπεριφορές κοινά αποδεκτές.

ΑΠΣ και ΑΠ δεκαετίας '80

Διαφορές

- **Διάρθρωση:** πέρα από στόχους και περιεχόμενα αναπτύσσονται ενδεικτικές δραστηριότητες για την επίτευξη των επιμέρους στόχων κάθε ενότητας
- **Περιεχόμενα:** Μυθολογία, Τοπική Ιστορία, συνοπτική παρουσίαση ύλης, ανάπτυξη σύγχρονων θεμάτων
- **Μεθοδολογικές υποδείξεις:** αναπτύσσονται τρόποι διαθεματικής προσέγγισης της γνώσης με αναφορές στα κείμενα, διαθεματικές δραστηριότητες, σχέδια εργασίας και κυρίως με έννοιες εγχώριες και διαθεματικές. Αξιοποιούνται οι ιστορικές πηγές, το διαδίκτυο και η μουσειακή εκπαίδευση

Χαρακτηριστικά βιβλίων ιστορίας

Βιβλία για το μαθητή

Ευσύνοπτα και όχι εκτεταμένα

Συμβατό περιεχόμενο με ΑΠΣ

Κατανομή ενοτήτων και κεφαλαίων με βάση τον διδακτικό χρόνο
Έμφαση στην καθημερινή ζωή, την τέχνη και τον πολιτισμό
Καλλιέργεια δεξιοτήτων
Πρόσθετη πληροφόρηση
Συνοπτική οπτική (ως προοργανωτές)

Βιβλία για το Δάσκαλο, Τετράδια Εργασιών και εκπαιδευτικό λογισμικό

Βιβλία Δασκάλου

Εισαγωγικό μέρος

Μεθοδολογικές οδηγίες

Ενδεικτικά διαγράμματα διδασκαλίας

Οδηγίες και υποδείξεις για τη διδασκαλία της Τοπικής Ιστορίας

Τετράδια Εργασιών

Ασκήσεις για την τάξη ή το σπίτι στο πνεύμα των βιβλίων μαθητή

Λογισμικό: ένα για Γ΄- Δ΄ τάξη και ένα για Ε΄- ΣΤ΄

Ιστορία Γ΄ Τάξης Από τη Μυθολογία στην Ιστορία

Με το νέο ΑΠΣ επιδιώκεται οι μαθητές

- να έρθουν σε επαφή με τους σημαντικότερους ελληνικούς μύθους
- να αντιληφθούν σε ένα βαθμό ότι πίσω από τους μύθους κρύβεται ιστορική αλήθεια, ώστε να γίνει ομαλά η μετάβαση από το μύθο στην ιστορία
- να αποκτήσουν ιστορικές γνώσεις: προϊστορία-πρωτοϊστορία
- να κατανοήσουν κάποιες ιστορικές έννοιες, να τις συσχετίζουν και να καταλήγουν σε απλές γενικεύσεις

Δομή Βιβλίου Μαθητή

- Σημείωμα συγγραφέων προς το μαθητή
- Ένα Βιβλίο, (δέκα ενότητες)
 - Μέρος Α΄: Μυθολογία (έξι)
 - Μέρος Β΄: Προϊστορία και Πρωτοϊστορία (τέσσερις)
- Γλωσσάριο
- Βιβλιογραφία
- Πηγές εικόνων και χαρτών

Το Βιβλίο του Μαθητή συνοδεύεται από το Τετράδιο
Εργασιών

Δομή ενότητας

Κάθε ενότητα περιέχει τρία έως οκτώ κεφάλαια και εισάγεται με προοργανωτή που έχει τη μορφή σύντομου κειμένου

Κάθε κεφάλαιο ...

είναι δισέλιδο ή τρισέλιδο και αποτελείται από

- εισαγωγικό κείμενο
- παραθέματα
- εικόνες
- ερωτήσεις

Συνοδεύεται από δραστηριότητες στο Τετράδιο Εργασιών.

Επεξεργασία εισαγωγικού κειμένου

- ενδείκνυται να χρησιμοποιούνται τα κλασικά ερωτήματα που αναφέρονται
 - στα περιστατικά και τα γεγονότα: τι;
 - στα πρόσωπα-πρωταγωνιστές: ποιος, α, ο;
 - στο χωροχρονικό πλαίσιο: πού; πότε;
 - στον τρόπο: πώς;
 - στις αφορμές και στις αιτίες: γιατί;
- σε συνδυασμό με ρήματα αισθήσεων, συναισθημάτων, φαντασίας, δράσης, κρίσης κ.ά. όπως:
είδε, παρατήρησε, άκουσε, έπιασε, ένωσε, αισθάνθηκε, φαντάστηκε, συλλογίστηκε, υπέθεσε, σχεδίασε, αποφάσισε....

Η αναδιήγηση του περιεχομένου των κειμένων συμβάλλει

- στην καλλιέργεια της αφηγηματικής δεξιότητας των παιδιών και
- στην απόκτηση εκφραστικού θάρρους

Φροντίζουμε να δίνεται αυτή η ευκαιρία σε όλα τα παιδιά.

Τα παραθέματα είναι κείμενα που σχετίζονται με το περιεχόμενο των κεφαλαίων και λειτουργούν κατά κάποιον τρόπο ως ιστορικές πηγές.

Οι εικόνες

- λειτουργούν συμπληρωματικά για την κατανόηση του κειμένου
 - αξιοποιούνται ως πηγές
 - συνδέονται με δραστηριότητες
 - προέρχονται οι περισσότερες από την αρχαία ελληνική αγγειογραφία
 - για να εξοικειωθεί ο μαθητής με την τέχνη αυτή
 - για να υπάρχει ομοιογένεια και σταθερότητα στα εικαστικά μοτίβα και στο ύφος
- Η εικονογράφηση συμπληρώνεται από χάρτες

Αξιοποίηση της εικόνας

- εξυπηρετεί τους στόχους του μαθήματος και η επεξεργασία της θεωρείται υποχρεωτική.
- για την περιγραφή της χρησιμοποιούνται επιρρήματα, ρήματα και φράσεις
 - στη μέση, στην πάνω δεξιά γωνία, στο βάθος, κάτω από, ανάμεσα, αριστερά, πιο πάνω....
 - βρίσκεται, υπάρχει, φαίνεται, προβάλλει, διακρίνεται, ξεχωρίζει...
- η επεξεργασία της αναπτύσσει την κριτική ικανότητα των μαθητών και προάγει τη συνεργατική μάθηση

Με δραστηριότητες όπως...

- επεξεργασία εισαγωγικού κειμένου και παραθεμάτων
- αναδιήγηση κειμένου
- περιγραφή εικόνας

οι μαθητές ασκούνται

- να παρατηρούν
- να περιγράφουν
- να αφηγούνται
- να χρησιμοποιούν το κατάλληλο λεξιλόγιο κ.ά

και έτσι σιγά σιγά καθίστανται ιστορικά εγγράμματοι

Οι ερωτήσεις στο τέλος του κειμένου

- βοηθούν στον έλεγχο της κατανόησης του μύθου
- αξιοποιούν μια γραπτή πηγή ή εικόνα
- δίνουν δυνατότητα για συσχετισμούς με τη σημερινή εποχή

- προσφέρονται για διαθεματικές δραστηριότητες και για συζήτηση στην τάξη
- καλλιεργούν δεξιότητες αναζήτησης συγκεκριμένων πληροφοριών
- ασκούν τα παιδιά στην ενσυναισθητική προσέγγιση
- συμβάλλουν στην ανάπτυξη κριτικής ικανότητας
- ανακαλούν προηγούμενες γνώσεις των μαθητών
- αναδεικνύουν διαθεματικές έννοιες κ.ά

Δείγματα ερωτήσεων Βιβλίου Μαθητή

- Παρατηρώ με προσοχή στο χάρτη τις περιοχές απ' όπου πέρασε ο Ηρακλής. Τι συμπεραίνω;
- Γιατί ο Ηρακλής δέχτηκε να υπηρετήσει τον Ευρυσθέα;
- Ο Ποσειδώνας ήταν ο θεός της θάλασσας. Σήμερα ποιος άγιος είναι προστάτης της θάλασσας και των ναυτικών;
- Αν ήσουν εσύ στη θέση του Πάρη, ποια θεά θα διάλεγες και γιατί;
- Πώς κρίνεις την απόφαση του Θησέα να πάει στην Κρήτη;
- Με ποιον τρόπο η Αριάδνη βοήθησε το Θησέα; Θα τα κατάφερνε ο Θησέας χωρίς τη βοήθειά της;
- Ποια επαγγέλματα έκαναν οι Μινωίτες;

Τι ήταν ο Κέρβερος; Να τον περιγράψεις παρατηρώντας με προσοχή την εικόνα 1. Σήμερα όταν λέμε κάποιον «κέρβερο», τι εννοούμε;

Οι δραστηριότητες του Τετραδίου Εργασιών

- σχετίζονται με συγκεκριμένους στόχους και είναι σκόπιμο να γίνονται στο σχολείο
- οι περισσότερες είναι δοσμένες με παιγνιώδη τρόπο
- προσπαθούν να ενεργοποιήσουν όλες τις δημιουργικές δυνάμεις των μαθητών και να αναπτύξουν την ιστορική τους συνείδηση
- επιδιώκουν να συνδέσει το παιδί τη σημερινή καθημερινή ζωή με τη ζωή των αρχαίων

ασκήσεις άστρου

Κάθε άσκηση άστρου

- έχει ως βάση μια κεντρική έννοια με την οποία συνδέουμε άλλες περιφερειακές έννοιες που σχετίζονται με αυτήν, και τις οποίες τοποθετούμε στα άκρα των ακτίνων.
- αποτελεί μια πρώτη προσπάθεια αποδόμησης κειμένου
- καλλιεργεί τη δεξιότητα αναζήτησης συγκεκριμένων πληροφοριών

έννοιες....

- Ένας από τους σκοπούς του μαθήματος είναι να κατανοήσουν οι μαθητές κάποιες ιστορικές έννοιες, να τις συσχετίζουν και να καταλήγουν σε απλές γενικεύσεις
- Η προσέγγιση των εννοιών αυτών γίνεται με απλό, διαισθητικό και βιωματικό τρόπο.
- Έννοιες: χρόνος, χώρος, Τιτανομαχία, μύθος, άθλος, δωδεκάθεο, ήρωας, εκστρατεία, ενότητα, έριδα, τέχνασμα, ικεσία, οργή, θυμός, τιμή, θυσία, μάντης....

Προσέγγιση της έννοιας “έριδα”

δραστηριότητα στο ΤΕ

3. Τι εννοούμε σήμερα, όταν λέμε το μήλο της Έριδας;
Υπογραμμίζω τη σωστή απάντηση:

α) Αιτία του καυγά

β) Νόστιμο φρούτο

γ) Πολύτιμο δώρο

4. Γράψω και εγώ μια δική μου πρόταση που να περιέχει τη φράση *μήλο της Έριδας*.

Η έννοια “έριδα”...

- μπορεί να συσχετισθεί
- με μία αντίθετή της π.χ. συνεργασία
 - με γεγονότα που συνάντησαν οι μαθητές σε προηγούμενα κεφάλαια, και να διατυπωθούν οι εξής γενικεύσεις:
 - Πού οδήγησε η έριδα ανάμεσα στις θεές;
 - Πού οδήγησαν οι καυγάδες ανάμεσα στον Κρόνο και τους Τιτάνες;
 - Οι έριδες και οι καυγάδες οδηγούν σε καταστάσεις που συνήθως έχουν δυσάρεστα αποτελέσματα

Σύγκριση πληροφοριών που δίνουν οι πηγές

Το λέει η παράδοση και τι ο Πείσανδρος για την εξόντωση του Ηρακλή;

Συμφωνούν οι δύο πηγές;

Συμπληρώνω συννεφάκια
Ανάπτυξη δημιουργικής σκέψης και φαντασίας

Τι νομίζεις ότι σκέφτεται η Πηνελόπη;
Δημιουργία κειμένου

- Αν ζωντάνευε το ειδώλιο της εικόνας τι νομίζεις ότι θα σου έλεγε;

Ιστορική ενσυναίσθηση

Τι νομίζεις ότι σκέφτονταν η Αίθρα και ο
Θησέας τι στιγμή που σήκωνε το βράχο
για να βρει ό,τι του είχε αφήσει ο πατέρας
του;

Ανάπτυξη καλλιτεχνικών και κατασκευαστικών
δεξιοτήτων

Ζωγραφίζω αγγεία σαν τους Μινωίτες

Δημιουργική ανάπτυξη της ύλης

Τι συζητούσαν ο Αγαμέμνωνας και ο Αχιλλέας; (Δραματοποίηση) «κατ' οίκον» εργασίες

- οι μαθητές εντοπίζουν τα κυριότερα σημεία και τις έννοιες που διδάχτηκαν ώστε να είναι σε θέση να αποδίδουν το περιεχόμενο της ενότητας
- δεν υποχρεώνονται να αποστηθίσουν ούτε το βασικό κείμενο ούτε τα συνοδευτικά κείμενα
- δεν αντιγράφουν από βιβλία και εγκυκλοπαίδειες πρόσθετες πληροφορίες
- ενδεχομένως να χρειαστεί να συμπληρώσουν στο ΤΕ μία άσκηση ή ένα ανακεφαλαιωτικό κείμενο

Επαναληπτικά μαθήματα

- Αναπτύσσονται με μορφή ασκήσεων και δραστηριοτήτων στο ΤΕ
- Ανακεφαλαιώνουν ευρύτερες διδακτικές ενότητες
- Αποσκοπούν
 - στη συστηματοποίηση των γνώσεων που απέκτησαν οι μαθητές στις επιμέρους ενότητες
 - στη συμπλήρωση κενών και ελλείψεων που διαπιστώνονται
 - στη δημιουργική ανασύνθεση των επιμέρους μαθημάτων
 - στην αξιοποίηση του ιστορικού λεξιλογίου κ.ά.
- Μπορούν να αξιοποιηθούν στην αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών, η οποία έχει ανατροφοδοτικό και όχι εξεταστικό στόχο.

Προϊστορία και Πρωτοϊστορία

- Η εποχή του λίθου
- Η εποχή του χαλκού
 - Ο Κυκλαδικός πολιτισμός
 - Ο Μινωικός πολιτισμός
 - Ο Μυκηναϊκός πολιτισμός

Τι περιέχει το Βιβλίο Δασκάλου

- Γενικές οδηγίες και διδακτικές προτάσεις
- Οργάνωση και υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων

- Πρόσθετες πληροφορίες για κάθε μάθημα
- Τους στόχους κάθε ενότητας και κεφαλαίου
- Προτάσεις για σχέδια εργασίας
- Παραπέμπει ανά ενότητα σε πλούσιο υλικό στο οποίο μπορεί να ανατρέξει ο δάσκαλος
 - Βιβλία
 - Βιβλία για παιδιά
 - Ιστοσελίδες
 - Μουσειοσκευές
 - CD-ROM
 - Εκπαιδευτικούς φακέλους κ.ά.

Ιστορία Δ΄ Τάξης

Στα αρχαία χρόνια

Χαρακτηριστικά του Βιβλίου Μαθητή

- ενότητες με κεφάλαια
- **προοργανωτής σε κάθε κεφάλαιο**
- εισαγωγικό κείμενο
- γλωσσάρι
- εικόνες
- συνοδευτικά κείμενα
- ερωτήσεις επεξεργασίας – κατανόησης
- ανακεφαλαίωση στο τέλος κάθε ενότητας

Συνοδεύεται από δραστηριότητες
στο Τετράδιο Εργασιών.

Διδακτική προσέγγιση κεφαλαίου

Παρέχεται αυτονομία στο δάσκαλο ως προς τον τρόπο προσέγγισης του κεφαλαίου.

Προτείνονται διάφοροι τρόποι αφόρμησης.

- προοργανωτής κεφαλαίου
- αξιοποίηση εικόνας
- σύνδεση με το προηγούμενο κεφάλαιο κ.ά.

Δίνεται η δυνατότητα εναλλακτικών μεθοδολογικών προσεγγίσεων

Τα παραθέματα

αντλούνται

- από αρχαίους συγγραφείς
- από σύγχρονα βιβλία
- από τη λογοτεχνία

– Ανακεφαλαίωση στο τέλος κάθε ενότητας

Τετράδιο Εργασιών

Περιέχει:

- Δραστηριότητες και ασκήσεις εμπειρωτικού και επανατροφοδοτικού χαρακτήρα
- Επαναληπτικά μαθήματα

Δραστηριότητες ΤΕ

- ακροστιχίδες, αντιστοιχίσεις
- συμπλήρωσης κενών, πινάκων
- ενσυναισθητικής προσέγγισης
- **εννοιολογικοί χάρτες**
- καλλιέργειας δημιουργικής σκέψης
- διαθεματικής προσέγγισης
- ανάπτυξης κριτικής σκέψης κ.ά

Τοπική Ιστορία

Επισημοποιείται η Τοπική Ιστορία από την Δ΄ τάξη με τη διάθεση διδακτικού χρόνου και τη διατύπωση στόχων και μεθοδολογικών υποδείξεων.

Η τελευταία ενότητα του ΒΜ με τίτλο «Θέματα Τοπικής Ιστορίας» περιέχει ενδεικτικά θέματα

- Ο τόπος που ζω
- Από το χθες στο σήμερα
- Άκρως οικογενειακών
- Το πανηγύρι
- Στα ίχνη ενός μνημείου

Βιβλίο Δασκάλου

- Εισαγωγή στη σπουδή της ιστορίας
- Σκοποί του μαθήματος
- Διδακτική προσέγγιση- Σχέδια εργασίας
- Γνωριμία με το ΒΜ και το ΤΕ
- Πρόσθετα στοιχεία για κάθε διδακτική ενότητα
 - ιστορικά
 - διδακτικοί στόχοι
 - προτάσεις διδασκαλίας
 - εναλλακτικές προσεγγίσεις-εννοιολογικοί χάρτες
 - διαθεματικές προσεγγίσεις
 - απαντήσεις στις εργασίες

Ιστορία Ε΄ Τάξης Στα βυζαντινά χρόνια Διδακτικές ενότητες

Κάθε διδακτική ενότητα περιλαμβάνει

- Προοργανωτή με μορφή κειμένου 3-4 προτάσεων
- Αρχικό-εισαγωγικό κείμενο
- Εικόνες-χάρτες και διαγράμματα
- Μαρτυρίες και συμπληρωματικά κείμενα
- Ερωτήσεις διερεύνησης ή σύνοψης των κειμένων
- Ανακεφαλαίωση στο τέλος κάθε γενικής ενότητας
- Γλωσσάριο και υποσημειώσεις για τη διευκρίνιση άγνωστων ιστορικών όρων

Εισαγωγικό κείμενο

Και εδώ το εισαγωγικό κείμενο
με τη βοήθεια των εικόνων, των πηγών
και των δραστηριοτήτων του Τετραδίου Εργασιών που το
συνοδεύουν
είναι ο συνδεδεμένος ιστός
γύρω από τον οποίο πλέκεται όλο το μάθημα
Δραστηριότητες
Τετραδίου

Εργασιών

Τα κείμενα παρέχουν

- σύντομες πληροφορίες για τα ιστορικά γεγονότα του μαθήματος και βοηθούν τους μαθητές να απαντούν στα ερωτήματα περιγραφής του ιστορικού γεγονότος:
 - τι έγινε; πού; πότε; πώς; από ποιους;
- στοιχεία αιτιολόγησης των γεγονότων
 - γιατί συνέβησαν;
- στηρίγματα
 - αξιολόγησης: συνέπειες και επιπτώσεις
 - διαχρονικής αξιοποίησής τους: τότε και τώρα
- προοπτικές διαθεματικών συνδέσεων

χάρτες

- είναι διδακτικά μέσα που βοηθούν τους μαθητές να αισθητοποιούν το χώρο
- δίνουν απάντηση στο ερώτημα πού συνέβησαν τα ιστορικά γεγονότα
- προβάλλουν τα σημαντικά στοιχεία, για την ιστορική περίοδο που εξετάζεται

Το Τ.Ε. περιλαμβάνει

- ανακεφαλαιωτικές ασκήσεις συμπλήρωσης κειμένου
- κριτήρια πολλαπλής επιλογής, σωστό-λάθος, αντιστοιχίσεις, ακροστιχίδες κ.ά.
- λεξιλογικές ασκήσεις
- ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες
- συμπλήρωση χαρτών, σχεδιαγραμμάτων, ιστορικών γραμμών
- διαθεματικές δραστηριότητες
- προτάσεις για οργάνωση και υλοποίηση διδακτικών επισκέψεων και σχεδίων εργασίας
- επαναληπτικά μαθήματα

Δραστηριότητα ομαδοσυνεργατικού χαρακτήρα Τοπική Ιστορία

Συσχέτιση και σύνδεση με τη σημερινή ζωή
Συζήτηση στην τάξη

Συσχετίσεις Σύγκριση πηγών Διαθεματική δραστηριότητα Ενσυναίσθηση Το βιβλίο για το δάσκαλο

Περιλαμβάνει

- σύντομη εισαγωγή για την επιστήμη της ιστορίας, τη ρωμαϊκή και βυζαντινή περίοδο
- τους διδακτικούς στόχους κάθε μαθήματος και τις δραστηριότητες που προτείνονται για την υλοποίησή τους
- σχόλια των πηγών και των κειμένων-παραθεμάτων
- απαντήσεις στις δραστηριότητες του ΤΕ

Ιστορία Στ΄ τάξης

Οι τρεις βασικές επιλογές του εγχειριδίου

Επιστημολογικού χαρακτήρα. Η ιστορία αποτελεί γνωστικό αλλά και διδακτικό αντικείμενο.

- Οι μεγάλες αλλαγές που παρατηρούνται και στους δύο τομείς μετά το '60, επηρεάζουν τη συγγραφή των σχολικών εγχειριδίων σε όλον τον κόσμο. Έτσι, έχουμε σταδιακή μετατόπιση από την γεγονото-κεντρική, προσωπο-κεντρική και εθνο-κεντρική Ιστορία στην ιστορία των πολλαπλών ιστορικών Αντικειμένων (ιστορία πολιτισμού, ιδεών, κοινωνική, εκπαίδευσης κ.α) και Υποκειμένων (τα «άγνωστα πρόσωπα», οι γυναίκες, τα παιδιά κ.ά), καθώς και την αφομοίωση της Μεθόδου εργασίας του ιστορικού.
- Τα παραπάνω έχουν ως αποτέλεσμα την ανάδειξη της έννοιας της ιστορικής περιόδου, του ιστορικού ερωτήματος, των ιστορικών εννοιών, της ιστορικής γλώσσας, της σημασίας των ιστορικών πηγών και στα σχολικά εγχειρίδια.

Ιδεολογικού χαρακτήρα. Το Παρόν διαμορφώνει το ενδιαφέρον για το Παρελθόν, δηλαδή η ιστορία δεν «σταματά» π.χ. πριν πενήντα χρόνια είναι και σύγχρονη. Είναι επίσης πλουραλιστική, δηλαδή δε συγκροτείται ως μονόπλευρη «αφήγηση» γεγονότων. Τέλος, αποτελεί έλλογη και συνειδητή μαθητεία με σκοπό τη διαμόρφωση υπευθύνων πολιτών, δηλαδή ατόμων με ταυτοτική αυτο-συναίσθηση και δημοκρατική ιστορική κουλτούρα (ιστορικά εγγράμματοι και ανεκτικοί στον «άλλον» και την άποψή του).

Παιδαγωγικού χαρακτήρα. Ως παιδαγωγική και εκπαιδευτική δραστηριότητα αφομοιώνει τις αρχές και υλοποιεί τις θεωρητικές προσεγγίσεις των εποικοδομητικών και κοινωνικών θεωριών.

- Δεν αντιμετωπίζει δηλαδή το μαθητή ως «άγραφο χαρτί», αλλά τον σέβεται ως οντότητα με προσωπική και οικογενειακή «ιστορία» και τον αντιμετωπίζει ως έλλογο και πολιτικά δραστήριο αυριανό πολίτη.
- Αυτό σημαίνει ότι αξιοποιεί τις αντιλήψεις του για τα πρόσφατα ιστορικά γεγονότα και επιχειρεί να τον εξοπλίσει με συνθετική αντίληψη γι' αυτά, καθώς και διαλογικές και επιχειρηματολογικές δεξιότητες και ανεκτική στάση, ώστε να αναπτύξει δραστήρια παρουσία, ως ενήλικας, στο κοινωνικό γίγνεσθαι.

Οι αναμενόμενες γενικές διαφοροποιήσεις

- **Αντικείμενο της ιστορίας** αποτελεί ό,τι σχετίζεται με ανθρώπινες σκέψεις, δημιουργίες, δραστηριότητες και πράξεις. Άρα, παρουσιάζονται στοιχεία ιστορίας ιδεών, νοοτροπιών, καθημερινής ζωής, βιογραφίες, οικονομική, πολιτική, θρησκευτική ιστορία κ.ά.
- Το **Υποκείμενο της ιστορίας** μετατοπίζεται από το Πρόσωπο στα πρόσωπα (ανώνυμα). Το Πρόσωπο ενδιαφέρει μόνο όταν αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα κοινωνικής ομάδας.
- Αναδεικνύεται ο **ρόλος και η μέθοδος του Ιστορικού**, αφού αυτός ανασυνθέτει το Παρελθόν με συγκεκριμένα εργαλεία, μεθόδους και τεχνικές. Θέτει **ερωτήματα**, διαμορφώνει **υποθέσεις**, αναζητά **ίχνη** και **μαρτυρίες (πηγές)** και ελέγχει την αξιοπιστία τους.
- Οι διαφοροποιήσεις αυτές οδηγούν σε **σημαντικές αλλαγές στη διδακτική της ιστορίας**
- Οι αλλαγές αυτές παρατηρούνται μετά το 1960 και αφορούν συνολικά τη μετατόπιση από τη διαισθητική προσέγγιση της διδασκαλίας και μάθησης προς τον ερευνητικό λόγο.
- Δηλαδή, αφομοιώνουν σταδιακά και σε διαφορετικούς βαθμούς τις αλλαγές της ιστοριογραφίας.
- Παράλληλα, η επιστημονική πρόοδος στην Παιδαγωγική, Γνωστική και Κοινωνική Ψυχολογία και Κοινωνιολογία συμβάλλει στη μετατροπή της Διδακτικής της Ιστορίας σε ενασχόληση διεπιστημονικού χαρακτήρα.
- Τέλος, παρά τις αποκλίσεις, παρουσιάζεται σταδιακή σύγκλιση διδασκαλίας της Ιστορίας με τη Διδακτική της.

Η αντίληψη για τη «φύση» της ιστορικής γνώσης

Οι προηγούμενες διαφοροποιήσεις οδήγησαν στην ανασυγκρότηση της αντίληψης για το τι αποτελεί ιστορική γνώση για το «Σχολείο».

Έτσι σήμερα διακρίνονται
τρεις διαφορετικές **όψεις** της **ιστορικής γνώσης**
στα ΑΠ σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης

- Η **δηλωτική**: γνώση περιεχομένου
- Η **διαδικαστική-μεθοδολογική**: γνώση μεθόδων με έμφαση στις ιστορικές πηγές
- Η **εννοιολογική**: κατανόηση ιστορικών εννοιών

Οι τρεις όψεις της ιστορικής γνώσης είναι συμβιωτικές
Το Βιβλίο Ιστορίας της Στ' Τάξης

- **Τίτλος:** *Στα νεότερα και σύγχρονα χρόνια*
Συγγραφική ομάδα
επικεφαλής: Ρεπούση Μαρία
συγγραφείς: Ανδρέου Χ.
Πουταχίδης Αρ.
Τσίβας Αρμ.

Η νέα διδακτική προσέγγιση και το βιβλίο ιστορίας Στ' τάξης

Τα δεδομένα:

- Η ιστορική ύλη αφορά εκτεταμένη περίοδο και περιλαμβάνει μεγάλη θεματογραφία (Αναγέννηση - Παγκόσμιοι Πόλεμοι, «Εθνεγερσία» - Δικτατορία).
- Η απομνημόνευση έχει παύσει να αποτελεί στόχο (με βάση τα ΔΕΠΠΣ), αλλά είναι και ανέφικτη.
- Στόχος αναδεικνύεται η απόκτηση οργανωτικού και ερμηνευτικού πλαισίου απ' τη μεριά του μαθητή.
- Αυτό θα συμβάλει στην κατανόηση του σύγχρονου κόσμου εκ μέρους του.
- Εφόσον τα πρόσφατα ιστορικά γεγονότα, που διαπραγματεύεται η ιστορική ύλη είναι ζωντανά στη μνήμη των μαθητών, δεν επιχειρείται καμιά δικαίωση ή περιθωριοποίηση τους, αλλά επιδιώκεται η αυτογνωσία.

Συνεπαγόμενες καινοτομίες:

- Εισάγεται μεθοδολογικός κανόνας στη διδακτική πράξη, δηλαδή μαθαίνω πώς να μαθαίνω (η ιστορική γνώση δεν είναι μόνο περιεχόμενο, αλλά μέθοδος και έννοιες). Έτσι, κάθε Ενότητα οργανώνεται γύρω από ένα κεντρικό ιστορικό ερώτημα. Τα Κεφάλαια υποστηρίζουν την απάντηση σε αυτό. Αποτελούνται από τρεις ή δύο σελίδες, δηλαδή ένα μικρό εισαγωγικό κείμενο, το γλωσσάριο και τις σελίδες στη μαθητεία της ιστορίας.
- Στη μαθητεία στην ιστορία παρατίθενται οι ιστορικές πηγές που μελετούν και αναλύουν οι μαθητές.
- Το κείμενο μικραίνει σημαντικά και λειτουργεί ως εννοιολογική βάση για την κατανόηση των όρων της ενότητας.

- Εισάγεται η πολυμορφία των πηγών με έμφαση στο εικονικό υλικό (π.χ. οπτικές πηγές 52%, μαρτυρίες 4,3%, χάρτες 7,7%).
- Η ιστοριογραμμή γίνεται πιο σύνθετη (φυσαρμόνικα).
- Εισάγεται η ιστορική γλώσσα και αποφεύγονται οι απλουστεύσεις. Η κατανόησή της υποστηρίζεται από το δάσκαλο.
- Περιορίζεται η αναφορά στα γεγονότα και εμφανίζονται άλλες όψεις της ιστορίας (ανάδειξη ρόλου γυναικών, ανώνυμων ιστορικών Υποκειμένων).
- Διαπραγματεύονται «δύσκολα» θέματα (πρόσφατη ιστορία)

- Επιχειρούνται ποιοτικές παρεμβάσεις στο ΑΠΣ.
- Στηρίζεται ο εκπαιδευτικός. Στο Βιβλίο Δασκάλου παρατίθενται πληθώρα πληροφοριών, οδηγίες οργάνωσης της ύλης, αναλυτικές πληροφορίες για κάθε πηγή- κείμενο.
- Όλες οι παρατιθέμενες πηγές δεν αξιοποιούνται υποχρεωτικά. Ο δάσκαλος επιλέγει. Κάποιες απ' αυτές λειτουργούν ως αφορμές ή υλικό για την Ε.Ζ.
- Εκτεταμένη παρουσία βιβλιογραφίας.
- Στο τέλος κάθε Ενότητας υπάρχει ανακεφαλαίωση τόσο στο Βιβλίο όσο και Τετράδιο Μαθητή.

Η παρουσία πρόσφατων ιστορικών γεγονότων

- Η Κατοχή
- Η Αντίσταση
- Ο Εμφύλιος πόλεμος
- Τα μεταπολεμικά χρόνια
- Η στρατιωτική δικτατορία
- Το Κυπριακό ζήτημα
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση
- Η καθημερινή ζωή
- Ο αθλητισμός
- Ο πολιτισμός
- Η Ελλάδα στον 20ο αιώνα

Τοπική Ιστορία

Εισάγεται η μελέτη θεμάτων Τοπικής Ιστορίας
διατιθέμενος χρόνος: 5 ώρες

Στόχοι:

Να γνωρίσουν την ιστορία του τόπου τους, να την εκτιμήσουν και να την εντάξουν στη Γενική Ιστορία.

- Να έρθουν σε επαφή με ιστορικά στοιχεία ερευνήσιμα και προσιτά (ΔΕΠΠΣ, σελ. 3927).
- Να εθιστούν στην παρατήρηση και στην έρευνα συγκεκριμένων ιστορικών χώρων.
- Να ασκηθούν στη διαθεματική προσέγγιση θεμάτων της τοπικής ιστορίας.
- Να ευαισθητοποιηθούν για προβλήματα της τοπικής κοινωνίας.

Τοπική Ιστορία

η Τοπική Ιστορία προσεγγίζεται διαθεματικά και με τη μέθοδο project

οι μαθητές πραγματοποιούν επισκέψεις, παρατηρούν, καταγράφουν, φωτογραφίζουν, αναπαριστούν εικαστικά, περιγράφουν γραπτά ή προφορικά και επεξεργάζονται κάθε θέμα πολύπλευρα

Ενδεικτικά θέματα για σχολική ιστορική έρευνα

- δημόσια ή ιδιωτικά κτήρια
- σχολεία
- ναοί, μοναστήρια
- πλατείες, πάρκα
- ανδριάντες, ηρώα
- κάστρα, οχυρώματα
- παλαιά και νέα εργοστάσια
- βιοτεχνίες, εργαστήρια, καταστήματα
- παλαιά ή νεότερα πανδοχεία

- εγκαταλειμμένοι οικισμοί
- ο σιδηροδρομικός σταθμός της περιοχής
- ο υπεραστικός σταθμός των λεωφορείων
- το λιμάνι
- ανεμόμυλοι, νερόμυλοι
- γεφύρια, πηγές, σήραγγες
- τα τοπωνύμια μιας περιοχής
- τα οδωνύμια μιας γειτονιάς
- αρχαιολογικοί χώροι και ευρήματα
- το τοπικό μουσείο, τα ευρήματα, οι συλλογές του
- λατομεία, ορυκτά, μεταλλεύματα
- ο τοπικός τύπος, η θεματολογία του
- η καθημερινή ζωή στο συγκεκριμένο τόπο άλλοτε και τώρα

Κάνοντας ερωτήσεις για ένα κτήριο

- Πότε κτίστηκε;
- Γιατί κτίστηκε;
- Γιατί επιλέχτηκε η συγκεκριμένη τοποθεσία;
- Ποιος το έχτισε;
- Τι υλικά χρησιμοποιήθηκαν στην κατασκευή του;
- Χρησιμοποιείται ακόμη το κτήριο με την αρχική του λειτουργία; Αν όχι ποια είναι η τωρινή χρήση του;
- Υπάρχουν στοιχεία επισκευής, ανακατασκευής ή επέκτασης;
- Χρησιμοποιείται ακόμα το κτήριο; Αν όχι πότε χρησιμοποιήθηκε για τελευταία φορά; Γιατί είναι τώρα άδειο;
- Πόσο κόστισε η αρχική κατασκευή του κτηρίου;
- Μπορείτε να βρείτε στοιχεία σχετικά με τις μεθόδους κατασκευής του; (π.χ. τα εργαλεία και τα μηχανήματα)
- Μπορείτε να βρείτε στοιχεία γι' αυτό το κτήριο σε ιστορικούς χάρτες, σε φωτογραφίες, σε έργα χαρακτικής ή ζωγραφικής;

Πηγές πληροφοριών

- Χάρτες (σύγχρονοι και ιστορικοί)
- Τοπικοί χάρτες
- Αναφορές τοπικών εφημερίδων, δημοσιεύματα
- Φωτογραφίες και έντυπα
- Στατιστικές απογραφών
- Βιβλιοθήκη
- Τοπικό μουσείο
- Τοπικές εκδόσεις
- Αρχεία τοπικών αρχών, σχολείων
- Αρχαιολογική Υπηρεσία, Γενικά Αρχεία Κράτους
- Αρχεία τοπικών εφημερίδων
- Προφορικές μαρτυρίες

μέσα από τις τοπικές μελέτες...

τα παιδιά:

- εξερευνούν μια γεωγραφική περιοχή που τους είναι οικεία
- ασχολούνται με το:
 - κοινωνικό

- πολιτικό
- πολιτισμικό
- οικονομικό

φάσμα της ζωής των ανθρώπων του παρελθόντος

- οδηγούνται σε μια αναζήτηση στοιχείων σε βάθος, που δημιουργεί πολλά ερωτήματα όπως:
 - πώς έχει διαμορφωθεί το περιβάλλον μέσα στο χρόνο;
 - τι υλικά έχουν χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή ενός κτηρίου;
 - από πού προέρχονται τα υλικά αυτά;
 - γιατί επιλέχτηκε η συγκεκριμένη τοποθεσία; κ.ά.
- ασκούνται τα μάτια τους στην “ανάγνωση ενός τοπίου”, γίνονται “οπτικοί ντετέκτιβ”
- αντιλαμβάνονται ότι η ιστορία βρίσκεται παντού γύρω τους